

τέρων χρόνων, βουλγαροφώνων ὄλων ἀγροτῶν, μεσόγειον, κείμενον νοτίως καὶ παρὰ τὴν λίμνην Δέρκος, πρὸς Α. τοῦ Λαζάρκοι, ἐπὶ κοιλάδος χειμάρρου. Τὸ ὄνομά του σημαίνει «τρελλὸ δελφίνι» ἢ τρελλὸς Ἴωνᾶς, ὄνομα ποῦ ἔχουν καὶ οἱ τοῦρκοι· οἱ τρελλοὶ θεωροῦνται ἐπίμονοι καὶ τολμηροί· εἰς ἓνα τοιοῦτον διακριθέντα ὀφείλεται ἡ ὀνομασία του.

Πρὸ 50—60 ἐτῶν ἦτο τσιφλίκι τουρκικόν, ἴσως καλλιεργούμενον ἀπὸ βουλγαροφώνων Μακεδόνας, ποῦ τοὺς εἶχαν ἐγκαταστήσει οἱ τσιφλικούχοι, διὰ τὰ ἔχουν καλὰ ἐργατικὰ χέρια.

Τὸ 1884 εἶχεν 60 οἰκογενεῖας ὀρθοδόξων καὶ ναὸν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Τὸ σχολεῖον του ἦτο ἐγκατεστημένον εἰς εὐρύχωρον καὶ ὄραιο οἰκοδόμημα, κτισθὲν τὸ 1876 ἀπὸ τὸν ἐντόπιον Ἰωάννην Τριπυλῆν· ἦτο μικτόν· οἱ μαθηταί, περὶ τοὺς 50, εἶχον δύο διδασκάλους, διδάσκοντας τὰ ἑλληνικά, ἀντὶ 50 λ. Τ. ἔτησίως· τὸ ποσὸν εἰσεπράττετο ἀπὸ τὸ κοινοτικὸν πανδοχεῖον.

Οἱ Ντεληγιουνουζλήδες, ὅλοι σχεδὸν γεωργοί, κατέφυγον ὡς πρόσφυγες εἰς τὴν Βουλγαρίαν.

32-Ν τ ο μ ο υ δ ε ρ ε

χειμάρρος ἀγιοθαύρων καλαιότερα ἴσως Γκιουμοῦς δερε' ἀλλ' ὅπως λέγει ὁ Καλέμης, μάλλον «Κουμουλὸν δερε» ἀπὸ τὴν ἄμμον, ποῦ ἔχει αὐτὸ καὶ τὰ περὶ του. Εἰς τὰ ὑγιεινὰ ἀμμόλουτρά του πολλοὶ κατ' Αὐγουστον ὑπεβάλλοντο ἐπὶ δέκα τοῦλάχιστον ἡμέρας ἕως τὸν λαιμόν, θεραπεύοντες τοὺς ρευματισμούς των, ὅπως ἀναφέρει καὶ ὁ Βυζάντιος εἰς τὴν «Κλίν» του.

Τὸ χωρίον εὐρίσκεται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Βελιγραδίου—Μπουγιούκ δερε, ΒΔ τοῦ τελευταίου, ὀλίγον ἀπέχον τοῦ Εὐξείνου, ὅπως καὶ τοῦ Βοσπόρου, ὅπου χύνεται ὁ ὀμώνυμος χειμάρρος. Εἰς τὸ στόμιον αὐτοῦ εἶναι ὁ Λιμὴν τῶν Γυναικῶν¹⁾ τοῦ Διονυσίου Βυζαντίου, ταυτιζόμενος μὲ τὸν Λιμένα τῶν Γερόντων τοῦ Πλινίου.

Περὶ τὸ 1884 εἶχεν 80 οἰκογενεῖας ὀρθοδόξων, καρβουναραίων ὄλων καὶ ναὸν τοῦ ἁγ. Γεωργίου, διὰ τὸν ὁποῖον ἡ κοινότης ἐξέδωκε «ἀντικαταστατικὸν» νόμισμα χάριτινον ἢ «παράδες τῆς ἐκκλησίας», τὸ 1877. Εἰς ἀπόστασιν 30' τῆς ὥρας ἀπὸ τοῦ χωρίου, εἰς σκιερὰν κοιλάδα εὐρέθησαν θεμέλια ἀρχαίας ἐκκλησίας καὶ ἀγίασμα ὑπὸ τὸ δάπεδον. Ἡ θέσις ἀνε-

1) Κατὰ τὸν Στέφ. Βυζάντιον τὸ ὄνομά του ὁ λιμὴν ἔλαβεν ἐκ τοῦ ἐξῆς: Φιδάλεια, ἡ σύζυγος τοῦ Βύζα, ἐν ἀπουσίᾳ του, τεθεῖσα ἐπὶ κεφαλῆς μικροῦ σφρατοῦ γυναικῶν, ἐνίκησεν ἐδῶ τοὺς Σκύθας ἢ τὸν ἀδελφόν του, ποῦ ἤθελε νὰ ἐκθρονοῖσῃ τὸν ἄνδρα της. Ἐφ' ὃ ἐτιμήθη μὲ ἀγαλμα καὶ ὁ λιμὴν πῆρε τὸ ὄνομα.

Λιμὴν Δερκοῦ

Πενν:

θεσπ. κ. κ. κ. κ.

z. IT. 1940

n. 144-145

(37-38)

σκάφη ὑποδείξει ἐντοπίου γέροντος, τὸ 1854, καὶ εὐρέθησαν διάφορα ἐκκλησιαστικά ἀντικείμενα, μαρτυροῦντα ὅτι ἐκεῖ ὑπῆρχε τὸ Παλαιχώρι, ὅπως ἀνέφερον οἱ κάτοικοι, ἐγκαταλειφθὲν τίς οἶδε διὰ ποίους λόγους. Παρὰ τὸ ἀγίασμα ἐτέλουν ἔκτοτε πανήγυριν τὴν 23 Αὐγούστου.

Τὸ σχολεῖον τοῦ ἐστεγάζετο εἰς οἶκημα ἰδιαίτερον εἶχε 50 μαθητὰς ὑπὸ τὸν ἱεροψάλτην, ἀντὶ λ. Τ. 30 ἐτησίως· τὸ ποσὸν προήρχετο ἀπὸ τὰ ἐνοίκια κοινοτικῶν κτημάτων καὶ τὴν βοήθειαν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ταμείου.

Οἱ Ντομουζδερελιώτες τὸ 1914—15, συμποσούμενοι εἰς 606 ἐξετοπίσθησαν, ἐγκατασταθέντες εἰς τὴν Τσανιώ τῆς Σηλυβρίας ἐπανῆλθον εἰς τὸ χωρίον τῶν κατὰ τὴν ἀνακωχὴν τοῦ μεγάλου πολέμου, 1918—19. Μὲ τὴν ὑποχρεωτικὴν ἀνταλλαγὴν τῶν πληθυσμῶν, ἐξεπατρίσθησαν ὀριστικὰ εἰς τὴν Ἑλλάδα, συνοικίσαντες παρὰ τὴν Μανωλάδα τῆς ἐπαρχίας Ἡλείας τὴν Νέαν Μανωλάδα, μὲ 647 κατοίκους.

Νύμφαι

33.—Νύμφαι ἢ Νύμφαι Χριστιανῶν, ΒΑ τοῦ Μικροῦ Τσεκμετῆ καὶ Ν. τοῦ Ἁγ. Πά, γνωστὸν κατὰ τὸν 17 αἰ. ὁπότε κατὰ τὴν ἐκδρομὴν τῶν οἱ Οὐνοὶ καὶ Σλαῦοι, τὸ βῆμα ἐξηνοραποδίσαν τοὺς κατοίκους του. Ἐσώζε λείψανα βυζαντινοῦ ναοῦ καὶ ἐνεπίγραφα μάρμαρα (Μ. Γεδεῶν, Θρακῶα Κέντρα) μέχρι τῶν βαλκανικῶν πολέμων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐπιστεύετο ὅτι εἶχε ναὸν τοῦ ἁγ. Γεωργίου, κτιτόρισα τοῦ ὁποίου ἦτο κάποια Μαρία, ἴσως μετὰ τὸν 7 αἰῶνα ἠύσασα, ὡς λέγει ὁ κ. Γεδεῶν. Ὁ ἴδιος ἀναγράφει «ναὸν Χρηστίνης μάρτυρος ἐν Νύμφαις ταῖς Μεγάλαις» κατὰ τὸν Συναξαριστὴν ὁ τελευταῖος τὰς μεγαλοποιεῖ ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ γύρω μικρὰ χωρία ἢ καὶ διότι αὐταὶ ἦσαν πράγματι μεγάλα χωρία. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν δὲ τοῦ διαπρεποῦς νομικοῦ κ. Ἁγγ. Στ. Ἰωαννίδου εἰς τὸ χωρίον, μέχρι τοῦ 1920, ἐσώζετο ἐπιτύμβιον τοῦ 15 αἰῶνος, καλῆς τέχνης, εἰκονίζον βόας ἀροτριῶντας εἰς τριπλὴν κατὰ μέτωπον σειράν, μαρτυροῦν ὅτι ὁ ὑπὸ τὴν πλάκα κοιμηθεὶς χριστιανὸς ἦτο γεωργός.

Ἦτο εὐάερος καὶ εὐχάριστος θερινὴ διαμονή, εἰς τὴν ὁποῖαν παρεθέριζον οἰκογένειαι ἀπὸ τὰ Ψωμαθεῖα καὶ τὸ Ἑπταπύργιον. Τὸ 1870 εἶχεν 25 σπίτια (Γεδεῶν) μονίμων κατοίκων, πρὸ ὀλιγόστευσαν ἀπὸ τὸ ἐπόμενον ἔτος, διότι πολλοὶ Νυφιῶτες, ἐπαγγελματίαι, χάριν τῆς σιδηροδρομικῆς συγκοινωνίας, ἐγκατεστάθησαν εἰς τὸν Ἁγ. Στέφανον καὶ τὸ Μακροχώρι.

Τὸ 1877 ἡ κοινότης ἐξέδωκε χάριτινον «ἀντικαταστατικὸν» νόμισμα ἢ «παράδες τῆς ἐκκλησίας» διὰ τὸν ναὸν τῆς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτό-